

ОЗНАКИ КЛАСИЦИЗМУ В ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІЙ АНТРОПОНІМІЇ ДРАМАТУРГІЇ О.ДУХНОВИЧА

Ольга Чижмар (Ужгород)

У статті розглядається літературно-художня антропонімія драматичних творів О.Духновича як явище українського класицизму. Показовими є подібні риси в літературному антропоніміконі О. Духновича та І. Котляревського, П. Квітки-Основ'яненка.

Belle-lettre proper names of dramatical works of O.Dukhnovych are considered as a phenomenon of Ukrainian classicism. The similar features in belle-lettre proper names of O.Dukhnovych and I.Kotliarevsky, H.Kvitka-Osnovianenko are significant.

Мовотворчість відомого закарпатського письменника середини ХІХ ст. Олександра Духновича донині перебуває у центрі дискусій. Хоча сучасні авторитетні дослідники цілком обґрунтовано розглядають творчий доробок закарпатського будителя у контексті історії української літератури [Бача 1993: 15], проте дехто намагається приписати О.Духновичеві створення нової слов'янської мови – русинської.

Спираючись на сучасні дослідження з історії української літературно-художньої антропонімії [Белей 1997], ми пропонуємо розглядати мовотворчість О.Духновича у сфері літературно-художньої антропонімії як явище українського класицизму.

Широко представлено в літературно-художньому антропоніміконі драм О.Духновича народнорозмовний іменник регіону сучасного Закарпаття. Здебільшого це імена та їх варіанти, що характеризуються високою частотою вживання серед української людності району Карпат у середині ХІХ ст.: *Іванко, Федор, Федорцьо, Фенна, Юрко, Марька, Олена, Оленка, Параска* та ін. [пор.: Чучка, 1970]. Натомість інші традиційні антропонімні класи (андроніми, патроніми, прізвиська) О.Духнович по суті не використовує у функції літературно-художніх онімів.

На літературно-художньому іменнику драм О.Духновича певною мірою позначилися слов'янофільські переконання автора. У п'єсі "Головний тарабанщик" одну з позитивних героїнь автор зовсім не випадково

називає давнім слов'янським іменем *Любиця*, а її наречений також носить слов'янське ім'я (у церковнослов'янському варіанті) *Владимир*. У середовищі хапуг та аморальних нездар (*Ословичів, Дураковських, Надутовських і Артура де Еадема*) *Любиця* та *Владимир* – це своєрідні символи непереможності добра та високої моралі.

У літературно-художній антропонімії О.Духновича помітне прагнення автора надати власним назвам персонажів соціальної значущості. Так, селяни, ремісники іменуються традиційними для району Українських Карпат іменними варіантами на зразок *Іванко, Параска, Федорцьо, Настя, Андрій, Юрко*. Цікаво, що персонажів-простолюдинів автор дуже рідко називає на прізвище, у чому можна вбачати антропонімний натуралізм: і в реальній українській антропонімії середини ХІХ ст., як свідчить, наприклад, М.Худаш, прізвища по суті не вживалися, їх замінювали власні імена, прізвиська, патроніми, андроніми тощо [Худаш 1977].

Представників соціальної верхівки О.Духнович називає, як правило, т.зв. дворянськими прізвищами на –ський. Пор.: *Празноглавський, Ословський, Надутовський, Дураковський, Подлизовський* (“Головний тарабанщик”).

В окремих випадках О.Духнович вдається до багаторівневого кодування соціально значущої інформації в прізвищах персонажів. Центральний персонаж п'єси “Головний тарабанщик”, дворянин, має не лише дворянське прізвище на –ський, а й “аристократичне” ім'я *Артур*, яке своєю германською фонеморфемною структурою дисонує з прізвищем *Празноглавський*, а також французьку “дворянську” частку *де* та псевдолатинську родову назву *Еадем*: *Празноглавський Артур де Еадем*. Щоправда, сам Празноглавський залежно від ситуації може себе іменувати і на австрійський дворянський взірць: *Arthur Ritter von Praznohlawskij*. Іменування головного героя п'єси “Головний тарабанщик” є не лише соціально значущими, а й вказують на національне ренегатство персонажа-денотата.

Інші мовні засоби використав О.Духнович у драмі “Добродітель превинає багатство”, щоб надати соціально значущого статусу прізвищу сільського багача. Оскільки в реальній українській антропонімії відсутні специфічні форманти, що вказували б на заможність денотата-селянина, то автор присвоїв йому промовисте прізвище *Многомав*, яке було утворено ним шляхом онімізації народнорозмовного словосполучення “*много мав*”.

Прикметні ознаки класицизму сповна позначилися на характеристичних літературно-художніх антропонімах (ЛХА) драм О.Духновича. Для усіх літературно-художніх антропонімів цього виду притаманна вичерпна характеристичність, яка криється у прямому доонімному значенні власних назв персонажів. Так, наприклад, недалекого, обмеженого дворянина у п'єсі “Головний тарабанщик” О.Духнович називає *Празноглавським*. Такими ж промовистими, але з більшим емоційно-оцінним потенціалом виступають ЛХА *Дураковський, Ословський*, якими автор іменує державних радників, що аж ніяк не відзначаються своїми розумовими здібностями. Підлеглий *Празноглавського*, улесливий урядовець, також названий промовистим прізвищем *Подлизовський*, яке драматург утворив від апелювання *підлиза*. Натомість високоморальний персонаж, убогий ткач, носить таке ж “моральне” прізвище – *Нравович* (“Головний тарабанщик”).

Моральність денотатів-персонажів розкривають також і ряд ЛХА п'єси “Добродітель превинає багатство”, які з погляду структури є композитами, штучно утвореними автором на базі словосполучень-характеристик. Так, хоробрий офіцер має прізвище *Храбростой*, чесний, працьовитий стельмах – *Честножив*, мудрий, розважливий учитель – *Мудроглав*, незрадливий побратим – *Лестобрат*, богобоязний жебрак – *Богобой*.

Характеристичного потенціалу у тексті п'єси “Добродітель превинає багатство” набуває власне ім'я *Богумила*. Цей ЛХА О.Духнович не утворював, а запозичив із дохристиянського іменника слов'ян. Проте *Богумила* – побожна вдова, життя якої відзначається особливими християнськими чеснотами, а тому *Богумила* мила, любя Богу.

У драматичних творах О.Духнович використовує й емоційно-експресивний потенціал традиційного народного іменника українців району Карпат. Іменні варіанти на зразок *Антонька, Юренько, Федоренько* служать не лише для номінації персонажів, а й передають ставлення до денотатів з боку інших персонажів.

За структурою онімічної семантики характеристичні ЛХА О.Духновича мають цілий ряд паралелей в літературно-художній антропонімії І.Котляревського, Г.Квітки-Основ'яненка (*Скоробреха, Щипавка, Лихой, Финтик, Тетерваковський* та ін.), а також у інших слов'янських драматургіях доби класицизму. Пор. рос.: *Правдин, Простаков, Скотинин* (“Недоросль” Фонвизин), *Добров, Кривосудин, Прямик* (“Ябеда” Капніст), *Легкомыслов, Обдиралов, Самохвалов* (“Щепетильник” Лукина) тощо.

Прикметною рисою антропонімійного почерку О.Духновича є широке використання при творенні ЛХА церковнослов'янських мовних засобів. Наприклад: ім'я *Владимир*, атропооснови *глав-, нрав-* тощо. Висока питома вага ЛХА-церковнослов'янців у літературно-художній антропонімії драматургії О.Духновича пояснюється, на нашу думку, прагненням автора дотримуватися канонів класицизму, який, як відомо, “допускав” до літературного вжитку, зокрема у т.зв. високому та середньому стилях, лише кононічні мови, серед них і церковнослов'янську.

Як бачимо, архітектоніка літературно-художньої антропонімії драматичних творів О.Духновича послідовно витримана у дусі канонів класицизму: промовистість власних назв головних персонажів, характеристичний потенціал яких закладено в прямій доонімній семантиці ЛХА; висока питома вага ЛХА, утворених шляхом онімізації апелювативів чи словосполучень; важливість соціальної ознаки у доборі та функціонуванні ЛХА; широке використання церковнослов'янських мовних засобів у творенні ЛХА. Окрім того, необхідно відзначити, що літературно-художня антропонімія драматургії О.Духновича за перерахованими ознаками виявляє очевидну схожість до літературно-художньої антропонімії п'єс І.Котляревського та Г.Квітки-Основ'яненка.

БІБЛІОГРАФІЯ

- Бача 1993 – Бача Ю. ... А на батька пам'ятайте // Олександр Духнович. Твори.-Ужгород: Карпати, 1993.
 Белей 1997 – Белей Л.О. Українська літературно-художня антропонімія кінця ХУШ-ХХ ст. / Автореф.докт.філол.наук.-Ужгород, 1997.-45 с.
 Худаш 1977 – Худаш М.Л. З історії української антропонімії.-К.: Наук.думка, 1977.- 235 с.
 Чучка 1970 – Чучка П.П. Антропонімія Закарпаття: Вступ та імена.- Ужгород, 1970.-103 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Чижмар Ольга – аспірантка Ужгородського державного університету.

Наукові інтереси: функції та властивості власних назв у творах художньої літератури.

Стаття надійшла до редакції 25.05.2001 р.

АНТРОПОНІМІЯ ПОВІСТІ В.Г. ДРОЗДА “БАЛАДА ПРО СЛАСТЬОНА”

Людмила Шестопалова (Ізмаїл)

У повісті головний герой іменується 19-ма антропоформулами, що їх уживають 28 різних нараторів. Антропонімічний простір повісті зводиться до бінарної опозиції: Сластьон – наратори, яка проявляється як суперномінативність – безіменність, оскільки з 28-и оповідачів антропонімічно ми знаємо тільки двох.

In the present story the protagonist is named with 19 anthropoformulae introduced by 28 diferent narrators. Anthroponymic space of the text could be reduced to the binary opposition “Slastyon – narrators”, which manifests itself as supernominativity – namelessness on account of only 2out of 28 narrators being known to the reader anthroponymically.

Табл. 1. Ієрархія іменувань Сластьона різними нараторами

№п/п	Антропоформула	Кількість нараторів, що вживають дану антропоформулу	Кількість ужитків
1.	Сластьон	25	163
2.	Йосип Македонович	18	58
3.	Йоська	14	46
4.	Македонович	11	18
5.	Йосип	8	16
6.	Йося	9	12
7.	Йосип Македонович Сластьон	9	9
8.	товариш Сластьон	2	9
9.	Йосип Сластьон	5	5
10.	Йоська Македонович	4	4
11.	Македонський	2	4
12.	Йося Македонович	2	3
13.	Йося Македонович Сластьон	2	2
14.	Йоська Македонський	2	2
15.	Сластьон Йосип Македонович	2	2
16.	дорогий товариш Сластьон	1	1
17.	Йоська Сластьон	1	1
18.	товариш Сластьон, Йосип Македонович	1	1
19.	шановний Йосип Македонович	1	1

Всього: 357

Розглядуваний твір можна уявити як трагедійну баладну пісню про Сластьона, де строфами є невеликі новелки – оповіді про нього різних людей. Отже, “строф” усього 30, бо є 28 оповідачів, двоє з яких оповідають по два рази.

У своїх розповідях ці люди антропонімічно позначають його 357 разів, причому – 19-ма різними способами, розподіл яких подаємо в таблиці 1. (див.).

У кожного з нараторів суто індивідуальне ставлення до персонажа, що виливається, під час згадок про нього, в ту чи іншу номінацію. Авторська форма називання залежить від оповідача, від його суб'єктивного погляду на літературного персонажа. Полярність суджень наратора і визначає ім'явжиток.

Кожна номінація – це потужний художній засіб, що характеризує літературного героя, створює навколо нього таку емоційно-експресивну ауру, яка допомагає краще інтерпретувати його дії, поведінку, настрої.

Найуживанішим у повісті є прізвище – Сластьон. Оригінальність його полягає в тому, що письменник ніби грає на співзвуччях *сл, ст* – Сластьон, створюючи настирливість у звучанні, що сприяє художній яскравості відтвореного образу.

Таким чином, соціально характеризуюче прізвище є стилістично ефектним, на що вказує і його художня етимологія, а численні наратори наповнюють його різнобарвними конотаціями. “Словник української мови” слово *сластьон* тлумачить так: “Пампушка з пшеничного борошна, смажена на олії, обсипана цукром або полита медом” [СУМ 1978:349]. “Словарь української мови” Б.Грінченка фіксує *сластьон* як “рід оладок” [Грінченко 1909: 149]. “Словарь современного русского языка” подає два значення слова “*сластьон*: 1) розм. – це той, хто любить солодке, солодкоїжка; 2) оладки, смажені на олії з медом” [ССРЯ 1962: 1160]. П.І.Майдаченко, автор статті “Поетика умовності у В.Дрозда”, зазначає, що слово “*сластьон*” означає не “ласун”, а, як свідчить словник Б.Грінченка – “рід оладок” [Майдаченко 1987: 20]. Заглянувши у словник В.Даля, відзначаємо, що ці два поняття він об'єднує: “пряженцы на постном масле, с мёдом; как и вообще: охотник до сластей, лакомка, солощий, сластоежка” [Даль 1955: 217].

Говорячи про те, що Йосьчина мати випікала різні смачні солодоші, автор натякає на семантичне споріднення назви печених виробів із прізвищем головного героя. Отже, прізвище *Сластьон* має прозору семантику і асоціюється з *солодким*, що є *липким*. І цей значеннєвий нюанс переноситься на людину, її характер. Сластьон може прилипати як до потрібних йому людей (голови колгоспу), так і займатися крадіжками, тобто ліпити до своїх рук усе, що можливо: “І раптом мені як голові народного контролю – сигнали. Спершу – про колгоспну машину, що, вважай, привласнив. Про липкі руки” [Дрозд 1989: 327]. І тут наратор уточнює, наскільки ж липкі руки у “начальника по будівництву”: “і сама дачка – ніби намальована, котеджик під блискучою бляхою (тою ж, що й сінажна башта накрита, це я ментом відмітив), цоколь гранітною плиткою обкладений (для впорядкування братської могили колгосп випишував...), сходи до води і тераса голубою плиткою викладені (для дитячого садка дефіцитну плитку колгосп випишував), бетонні плити, що на доріжках біліють – на фермах дороги стелити...” [Дрозд 1989: 329].

Добираючи прізвище персонажа повісті, автор послуговується одним із прийомів класицизму з його пристрасною до характерологічних прізвищ. Слово “*сластьон*”, найвірогідніше, потрапило у повість В.Дрозда з першого оповідання нової української прози “Салдацький патрет” (1833) Г.Квітки-Основ'яненка, де в явно травестійному стилі зображено процес приготування цієї страви [Майдаченко 1987: 20]. Між іншим, процес приготування *сластьонів* подають і сучасні кулінарні книги, зокрема “Страви української кухні”. Прочитування прізвища як *ласун* надає йому обмеженої сатиричної спрямованості. “В цілому ж між “романтизованим” визначенням жанру твору і явно життєвим, дуже реальним, так би мовити земним устремлінням героя, тобто в дисонансі між заголовком і сюжетом – ще одна пружина травестування” [Майдаченко 1987: 20-21]. Підсумовуючи сказане, прізвище *Сластьон* – це “важливе номінативне значення слова – швидкоспечений оладок, такий собі новітній “колобок” у контексті повісті” [Майдаченко 1987: 20].

Головного персонажа не складно уявити, як говорить автор твору: він був повненький, маленький, мав черевце, такий собі “трудоий мозоль”, і ось така зовнішність чітко асоціюється з “пампушкою”: “Він часто їв усілякі печені вироби і смачно у них у хаті пахло...” [Дрозд 1989: 268]. Прізвище Йоськи, таким чином, відроджує, “оживляє” те апелювативне значення, від якого воно виникло. В даному випадку, антропонім виконує не тільки номінативну функцію, а є й промовистим, характеризуючим. Як зауважує М.В.Карпенко: “для будь-якого літературного антропоніма головною так чи інакше виявляється характеризуюча, а не номінативна функція. При цьому прямо характеризуючі імена в основному закріпилися в жанрах сатиричних, тоді як посередньо характеризуючі імена наявні в будь-якому художньому творі” [Карпенко 1970: 21].

Повне ім'я + по батькові – **Йосип Македонович** за частотністю вживання у творі посідає друге місце. Ця пошанна двокомпонентна антропоформула також вживається з різними конотативними відтінками і не завжди означає пошанність. З вуст оповідача – хрещеного батька двокомпонентний ім'явжиток звучить більш-менш пошанно, оскільки наратор пригадував свого загиблого друга: “я, коли дивився, як Йосип Македонович працює, завжди дружка свого згадував і душею відпочивав” [Дрозд 1989: 271], а ось Сонька-шинкарка, вживаючи цей же двокомпонентний антропонім, привносить у нього значення їдкої іронії, насмішки: “може, водички вип'єте, Йосипе Македоновичу, бо розгарячили, перетрудилися, шукаючи того, чого немає?” [Дрозд 1989: 284].

Загалом *Сластьона* в “Баладі...” супроводить гіперномінація, яка визначає характер ставлення до нього того чи того наратора. А від прізвища *Сластьон* маємо і серію похідних, що узагальнюють його образ. Це

множина **Сластьони**, вжита наратором для позначення героя разом з його родиною, а іноді – й предками (6 разів). Позначаючи родину свого героя, автор теж уживає множинну форму – **Сластьони**: “Від того дня Сластьони пішки не ходили, а тільки їздили” [Дрозд 1989: 309]; “Да, Сластьони пішли угору” [Дрозд 1989: 332]. Множинної форми набуває прізвище й тоді, коли Сластьон говорить про своє походження: “Було приємно познайомитися, як ви зросли культурно, – нахвалюю. – Людина простого селянського роду...”

-**Ми, Сластьони**, не простого. Ми, можна сказати із дворян, бо я дуже розпитував. По материній лінії. Прадід мій усе своє життя при панськiм дворi був...

-Ким же він був при панськiм дворi?

-Конюхом...” [Дрозд 1989: 322].

Мало того, що Сластьон постійно величає себе повним антропонімом, виказуючи оточуючим безмірну самоповагу, він умудряється своє прізвище, та ще й по суті стосовно тільки себе, вжити у множині із особовим займенником **ми**. Про свою дочку він говорить так: “Це в ній кров не проста озивається, – каже було, – бо **ми, Сластьони**, по материній лінії – високого роду...” [Дрозд 1989: 350]. Сластьонове виховання і світобачення ввібрала, наче гумка, у свій характер його старша донька, учениця десятого класу: “Хай, казав, учителі бачать, чиї ви діти, яким парадом під’їждаете і до чого Сластьони дійшли” [Дрозд 1989: 348]. Множинну форму прізвища Сластьони вживає і його колишній товариш, що був боярином на його весіллі. Сластьона він не може пробачити за те, що той “...сержанту наклепав. На свого боярина!” [Дрозд 1989: 276]. Образа наратора була дуже великою, тому що він “зламав” йому військову кар’єру: “А може б, я досі генералом був, у папасі ходив каракулевій” [Дрозд 1989: 276]. Образа переповнила наратора, і коли неприязнь доходить до найвищої точки, він вживає прізвище у множині, наближаючи його до апелятива. Прізвище, вжите в комбінації із вказівним займенником, привносить виразний стилістично-вагомий відтінок презирства: “Я б не тільки власною жінкою та двома лобуряками своїми командував, а отакими **Сластьонами**. Вони б у мене по нитці ходили!” [Дрозд 1989: 276].

Прізвище Сластьон може переходити також у множинний апелятив – **сластьони**. Дослідники відзначають, що процес переходу апелятивної лексики в онімічну і онімічної в апелятивну є безперервним [Теория...1986: 38], тому встановити час цього переходу у реальному житті неможливо. Автор же художнього твору спроможний докладно продемонструвати такий перехід, бо він сам його здійснює. Сластьони є в нашому житті, і громадянська позиція письменника полягає в тому, щоб не тільки дослідити це суспільне явище, але й “пришвидшити його вимирання. Показати неможливість існування антигероя у наших звичайних буднях...” [Есин 1985: 4]. Отже, автор повісті зазначає: “У бджолиному вулику – зрозуміло, трутнів сама природа трутнями планує. Але щоб робоча бджола в трутня перероджувалася – такого природа не знає. Звісно, клімат для трутнів у нашому суспільному вулику несприятливий, і трудового люду у нас – без ліку, а **сластьонів** – одиниці, і, врешті-решт, приречені вони на повільне вимирання” [Дрозд 1989: 330].

Як зауважує М.Р.Мельник: “Літературні оніми збагачують мову, переходячи в апелятиви, як це сталося, наприклад, зі словами альфонс, донжуан, донкіхот...” [Мельник 1998: 51]. Апелятивне утворення **сластьони**, очевидно, не претендує на всесвітню славу, то вже фактор популярності самого твору, але таке відантропонічне утворення є суспільно дуже доречним, бо в житті існує чимало таких сластьонів.

За характером, як говорить автор, Сластьон ще змалечку був хитренький, задачки списував, вчитися не любив, але він “світу свою мав із хлопчаків, ми їх звали **сластьончиками**” [Дрозд 1989: 267]; “Йосьчина мати на таких роботах усе, що потяжка була, – то на молочарні, то в коморі, то в яслах. І таки вмiла, це правда, різні коржики, пундики-прудики випікати. Йоська й підготовував ними своїх **сластьончиків**, що за нього задачки розв’язували” [Дрозд 1989: 267]. В даному випадку ми спостерігаємо метонімічне перенесення прізвища на гурт хлопчаків – Сластьон – сластьончики. Суфікс **-чик** -, перетворюючи власну назву на загальну, надає слову значення здрібності.

Слухаючи оповідачів, ми спостерігаємо, як кар’єра Сластьона відбивається на формах його іменування. Але ось прийшов час, і він позбувся омріяної посади, його іменування втратило й рештки поважальності, набираючи все виразнішого гумористичного звучання. Авторський коментар зводить антропонім головного персонажа нанівець, порівнюючи його із пнем. Сластьон не звертав уваги на пересміхи і ще цілий тиждень сидів “пнем за письмовим столом” [Дрозд 1989: 333]. Ця подія дала поштовх тому, що: “Почали по селу сміятися, що то він **сластенят** висиджує, наче квочка” [Дрозд 1989: 333]. Утворений від прізвища апелятив сластенята посилює своє гумористичне звучання і породжує оригінальне слово, за структурою схоже на – **курчат** (раз квочка). Яскравість дроздівського письма полягає в тому, що письменник дуже легко конструє близькозвучну лексику, яка влучно характеризує особу персонажа через його прізвище, викликаючи тим самим сміх у читача.

Дружину Сластьона поіменовано – **Сластьониха**, і тільки таке антропонімічне позначення вона має: яке її ім’я – неістотно, істотним є відношення до Сластьона. Суфікс **-их(-а)** у прізвищах жінок надає їм сенсу андронімів, тобто найменш за чоловіком. Андроніми були популярними в українській мові до ХХст., але за словами Л.Т.Масенко, і “в наш час жіночої емансипації можна говорити про збереження давньої традиції іменування заміжніх жінок за прізвищем чоловіків, що, зрештою, є цілком природним” [Масенко 1990: 40].

Офіційний стиль не допускає такої форми іменування, але в усно-розмовному і художньому стилях мовлення, вона є цілком правомірною. В номінативному сенсі дружина-нараторка є продовженням свого чоловіка: Сластьон – Сластьониха. Навколо називання дружини Сластьона письменник створює навіть художньо-образну гру: “А біля Сластьона красується, як одна – однісінька маківка на весь город, Сластьониха [Дрозд 1989: 307]. Далі оповідь набуває елементів фольклорної епічності: “... гукає Сластьон до Сластьоніхи” [Дрозд 1989: 309]; “Якось чую посилає, Сластьониха меншу дочку в лавку по сіль” [Дрозд 1989: 309]. В.Г.Дрозд має винятково-буйну фантазію, яка “дозволяє створювати предметно осмислені й водночас щонайхимерніші словесні ряди...” [Майдаченко 1987: 16].

Суперномінативність Сластьона протистоїть майже повній безіменності нараторів, а антропонімічний простір повісті практично зводиться до бінарної опозиції: **Сластьон – наратори**. Серед них на ймення ми знаємо тільки двох – відоме нам прізвище Гнойок та ім'я оповідачки – Сонька, куди залучається і згадуваний вище андронім Сластьониха. Усі ж інші персонажі-наратори мають апелятивну номінацію – колишня колгоспна кухарка; сусід, колгоспний тракторист; хрещений батько; робітник на баржі-цистерні Дніпропетровського пароплавства; хазяйновитий сусід; колишній бригадир будівельної бригади; бауер; завклубом; голова колгоспу; завгар; улеслива сусідка – пенсіонерка; дід пенсіонер; завмаг; колгоспна доярка; завідувач Будинком культури; пролетар-колгоспник аграрно-промислового напрямку, потім – бригадир будівельної бригади; голова народного контролю; сокирник; мисливець по ліквідації бродячих собак; сусідка, продавщиця в сільмазі; дочка-десятикласниця; пенсіонер – браконьєр; колгоспний агроном; прибиральниця клубу; ошукана старенька бабуся.

Названі персонажі – оповідачі “неначе промені прожекторів різної потужності та світла вихоплюють з неоднорідного соціального середовища трагікомічну постать сучасного пристосуванця, демагога, кар'єриста – “номенклатурника” [Жулинський 1986:154].

Гіперіменування – безіменність як антропонімічна опозиція є блискучим художнім прийомом В.Дрозда, що віддзеркалює опозицію суспільних цінностей. Наратори – це голос народу: імена тут зайві. Сластьон – це гіпертрофоване *ego* з “портфельною хворобою”, що акцентується накопиченням імен.

БІБЛІОГРАФІЯ

- Грінченко 1909 – Грінченко Б.Д. Словарь української мови. – К., 1909. – Т.4.
Даль 1955 – Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка. – М., 1955. – Т.4.
Дрозд 1989 – Дрозд В.Г. Вибрані твори: У 2т. – К., 1989. – Т.2: Повісті, романи. – 552с.
Есин 1985 – Есин С. Портреты Владимира Дрозда // Литературная газета. – 1985. – №30. – С.4.
Жулинський 1986 – Жулинський М.Г. Яким корінням живе дерево? // Наближення. Літ. діалоги. – К., 1986. – С.122-170.
Карпенко 1970 – Карпенко М.В. Русская антропонимика. – Одесса, 1970. – 42с.
Майдаченко 1987 – Майдаченко П.І. Поетика умовності у В.Дрозда // Рад. літературознавство. – 1987. – №2. – С.15-23.
Масенко 1990 – Масенко Л.Т. Українські імена і прізвища. – К., 1990. – 48с.
Мельник 1998 – Мельник М.Р. Вивчення власних назв в українській художній літературі // Наша школа. – 1998. – №3. – С.50-52.
ССРЯ 1962 – Словарь современного русского языка: В 17-ти т. – М. – Л., 1962. – Т.13.
СУМ 1978 – Словник української мови: В 11-ти т. – К., 1978. – Т.9.
Теория... 1986 – Теория и методика ономастических исследований / Отв. ред. А.Непокупный. – М., 1986.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Шестопалова Людмила Дмитрівна – викладач кафедри практичного курсу та методики української мови Ізмаїльського державного педагогічного інституту.

Наукові інтереси: функціонування власних назв у творах художньої літератури.

Стаття надійшла до редакції 7.03.2001 р.